

GRØNLANDS CENTER FOR SUNDHEDSFORSKNING

Den Rådgivende komite fremlægger her årsrapport for 2017. Grønlands Center for Sundhedsforskning (GCS) håber, at årsrapporten kan bidrage til både at give et overblik over sundhedsforskningen og inspirere til yderligere forskning i Grønland.

Årsrapport
2017

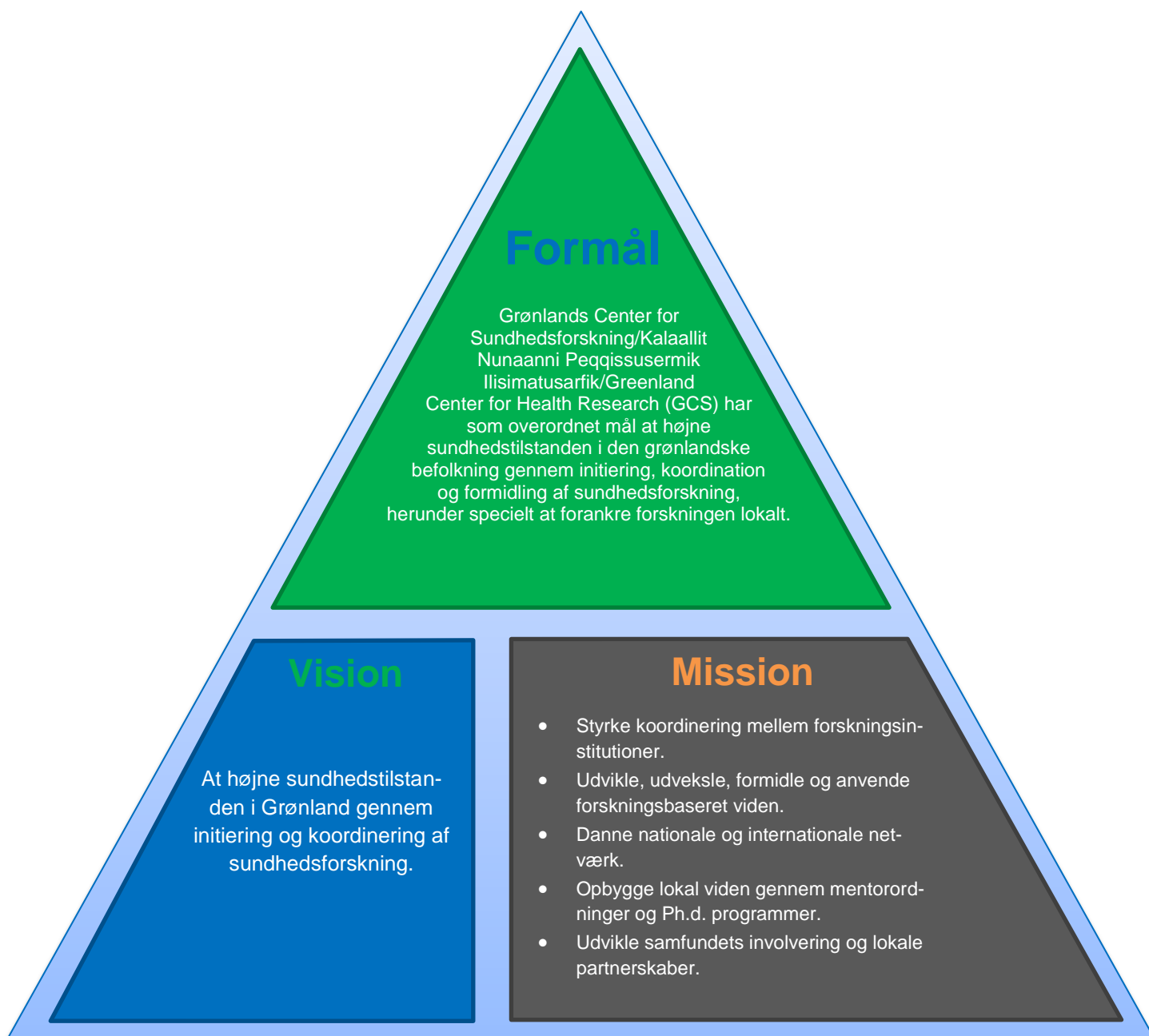
Institute of Nursing
and Health Science
University of Greenland

1	Indholdsfortegnelse	
2	Indledning	2
3	Formål, Vision & Mission	2
4	Historisk udvikling	3
5	Organisation	3
6	Aktiviteter i 2017	4
6.1	Årets helt store begivenhed: Overdragelse af samarbejdshuset.....	4
6.1.1	Vi flytter ind	6
6.1.2	Indvielse af samarbejdshuset	6
6.2	Rådgivende Komite møder	6
6.3	Dialogmøde.....	6
6.4	Occupational Health and Safety in Formal and Informal Mining	6
6.5	Ph.d.-kursus.....	7
6.6	UArctic Thematic Network on Health and Well-being in the Arctic	7
7	Adjungerede i 2017.....	7
7.1	Læge, professor Stig Andersen	7
7.2	Læge, professor, ph.d. Marit Eika Jørgensen	8
7.3	Læge, professor, ph.d. Preben Homøe	9
7.4	Professor, ph.d. Eva Cecilie Bonefeldt-Jørgensen.....	9
7.5	Læge, professor, ph.d. Anders Koch.....	10
8	Planer og perspektiver.....	11
8.1	17th International Congress of Circumpolar health	11
8.2	Ph.d.-kursus.....	11
8.3	NUNAMED 2019 og ph.d.-kursus.....	11
8.4	Circumpolar Inuit Health Steering Committee	11
9	Bilag.....	12
9.1	Årets publikationer	12
9.1.1	Peer reviewed publikationer	12
9.1.2	Andre publikationer	14
9.2	Publikationer 2016.....	14
9.2.1	Peer reviewed publikationer	14
9.2.2	Andre publikationer	16
9.3	Publikationer i 2015	17
9.3.1	Peer reviewed publikationer	17
9.3.2	Andre publikationer	19

2 Indledning

Den Rådgivende komite fremlægger her årsrapport for 2017. Grønlands Center for Sundhedsforskning (GCS) håber, at årsrapporten kan bidrage til både at give et overblik over sundhedsforskningen og inspirere til yderligere forskning i Grønland.

3 Formål, Vision & Mission

4 Historisk udvikling

Grønlands Center for Sundhedsforskning blev etableret den 28. maj 2008. Baggrunden var, at en række forskningsinteresserede personer inden for det grønlandske sundhedsvæsen gennem længere tid havde fundet, at der var behov for en forskningsinstitution placeret i Grønland. Ideen var, at en sådan institution skulle medvirke til kompetenceoverførsel til Grønland, være hjemsted for Ph.d. studerende, give de tilknyttede forskere en grønlandsk identitet ikke mindst i de internationale forskningsnetværk samt være udgangspunkt for forskningsbaseret undervisning i forbindelse med sygeplejerskeuddannelsen, sundhedspersonalets videreuddannelse og en eventuel arktisk MPH og Ph.d. uddannelser.

Centret har til dato været med til at uddanne 4 Ph.d.er, og har 4 nuværende Ph.d.-studerende tilknyttet.

5 Organisation

Rådgivende Komite 2017

Cheflæge Assia Brandrup-Lukanow. Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse

Professor Peter Bjerregaard. Departementet for Sundhed

Prorektor og Instituttleder Suzanne Møller. Institut for Sygepleje og Sundhedsvidenskab

Læge Gert Mulvad. Grønlandsmedicinsk Selskab, lokalafdelingen i Grønland

Forskningskoordinator Sten Lund. Departementet for Uddannelse, Kultur, Forskning og Kirke.

Landslæge Henrik L. Hansen. Landslægeembedet.

Tilforordnet: Læge Michael Lyng Pedersen. Grønlands Center for Sundhedsforskning.

Forskere 2017

Æresdoktor Gert Mulvad

Professor Lise Hounsgaard

Adjunkt Tine Aagaard

Postdoc. Aviaaja Lyberth Hauptmann

Forskningsassistent Ingelise Olesen

Forskningsassistent Trine Jul Larsen

Adjungerede forskere

Læge, professor Peter Bjerregaard

Læge, professor Stig Andersen

Læge, ph.d. lektor Henning Sloth Pedersen

Læge, ph.d., klinisk lektor Michael Lyng Pedersen

Læge, professor, ph.d. Marit Eika Jørgensen

Læge, professor, ph.d. Preben Homøe

Professor, ph.d. Eva Cecilie Bonefeld-Jørgensen

Læge, professor, ph.d. Anders Koch

Tilknyttede forskere

Ph.d., independent researcher, Ilisimatusarfik, Ruth Montgomery-Andersen

Læge Ph.d. Karen Bjørn Mortensen

Ph.d.-studerende

Sygeplejerske, cand.scient.san. Mikaela Augustussen

Læge, Karsten Rex

Læge, Paneeraq Noahsen

Cand. Mag. Antropologi, Mette Mørup Schlütter

6 Aktiviteter i 2017

Alle tilknyttede forskere har i 2017 bedrevet forskning relevant for GCS og for Sundhedsforskning i Grønland (en oversigt kan ses i "Bilag"), her ud over har GCS også været direkte involveret i en række aktiviteter.

6.1 Årets helt store begivenhed: Overdragelse af samarbejds huset

Med sine 1.500 kvadratmeter rummer bygningen undervisningslokaler, laboratorier, klinikrum, 6 mindre gæstelejligheder og kontorplads til 24 personer. De to store laboratorier er veludstyrede til alle former for naturvidenskabelig undervisning, og moderne videokonferenceudstyr i undervisningslokalerne gør det muligt at modtage undervisning fra hele verden eller sende undervisning til andre steder i Grønland.

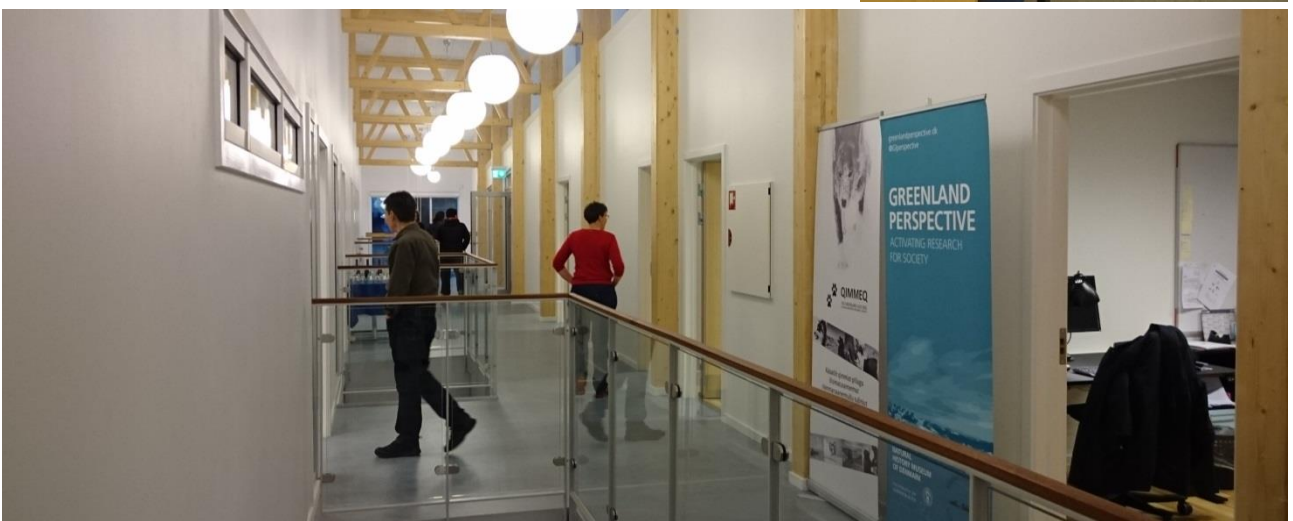
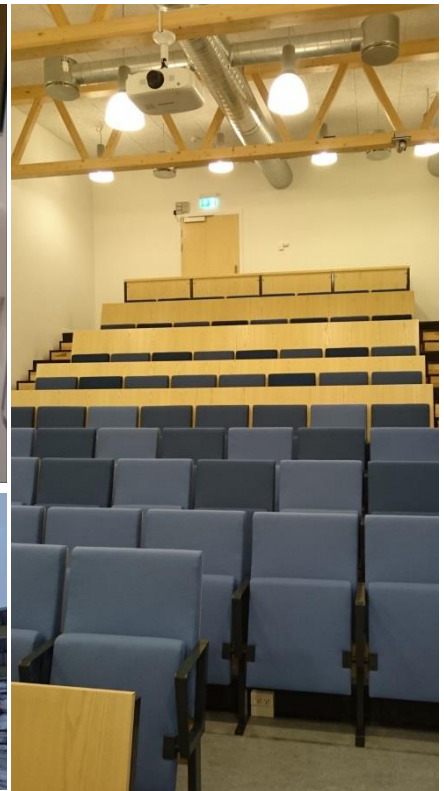
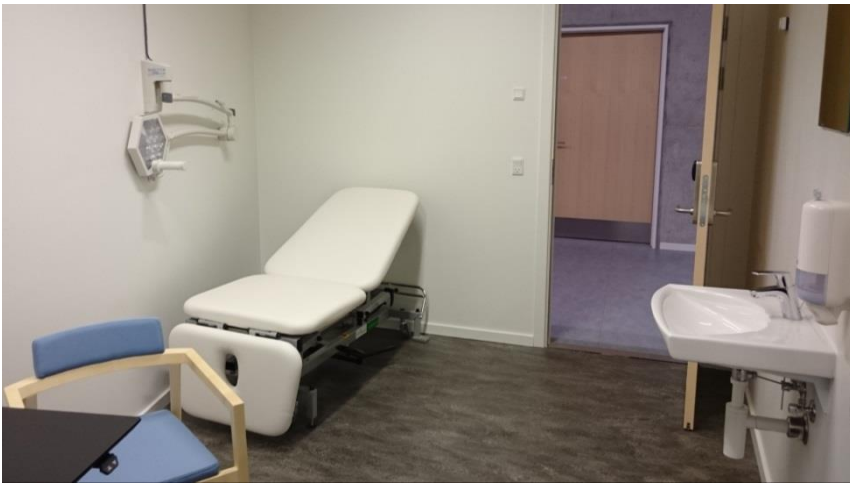
De lyse og venlige lokaler med god akustik og smukt inventar giver samtidig de bedste betingelser for et godt studie- og arbejdsmiljø.

Bygningen er udført af grønlandske virksomheder med TNT Nuuk som arkitekt/rådgiver og Permagreen som entreprenør, mens Naturinstituttet har stået som bygherre. De samlede omkostninger inklusiv inventar og specialudstyr til laboratorierne udgør ca. 55 mio.kr. Byggeriet er muliggjort gennem donation fra Aage V. Jensens Fonde, Karen Elise Jensens Fond, Jelling Foundation, NOJ-Fonden og Holkegaardfonden, der alle er stiftet af personer med relation til tømrermester Aage V. Jensen, mens Maersk Oil Kalaallit Nunaat (med partnere Tullow Oil og Nunaoil) har støttet opførelsen af laboratoriedelen gennem en koncessionaftale med Grønlands Selvstyre.

Den nye bygning er med til at samle GCS, da der nu er et fysisksamlingspunkt for forskningen. Her er der nu rigt mulighed for arbejde, da bygningen inkluderer undervisningslokaler og laboratorier, kliniklokaler, kontorpladser m.m. Den nye bygning øger også muligheden for gæsteforskere o.l. da der er både indkvartering og arbejdslokaler til rådighed.

Naalakkersuisoq for sociale anliggender, familie, ligestilling og justitsvæsen Sara Olsvig indvier officielt den ny bygning.

6.1.1 Vi flytter ind

I august flyttede de første forskere in i samarbejds huset og centeret havde den glæde at kunne præsentere forskere og andre for Fondene som besøgte stedet. Ved samme lejlighed blev der afholdt et forskningsseminar d. 28.-29. august hvor der blev holdt tiltrædelsesforelæsninger ved de nyligt adjungerede professorer.

6.1.2 Indvielse af samarbejds huset

D. 29. november blev samarbejds huset officielt indviet ved en fantastisk ceremoni. Dette skete i samarbejde med Grønlands naturinstitut og Naalakkersuisut, som var med til at sikre, at dette kunne føres ud i livet.

6.2 Rådgivende Komite møder

I februar 2017 afholdt Den rådgivende Komite et møde. Herudover har der løbende været afholdt møder omkring den daglige drift af mellem Gert Mulvad og Suzanne Møller.

6.3 Dialogmøde

D. 30. August 2017 blev der afholdt dialogmøde på Ilisimatusarfik. GCS afholder årligt dialogmøder mellem forskere der arbejder med Sundhedsforskning i Grønlands Sundhedsvæsen. Ved årets møde blev der fremlagt en plan for forskningsaktiviteter 2017-2017 ved Gert Mulvad. Derudover blev der bl.a. drøftet følgende emner: Web-link til nye kommende projektor ved Preben Homøe. Udviklingsseminar for Sundhedsvidenskabelig forskning og undervisning ved Stig Andersen. Bio-bank og databank ved Anders Koch. Etablering af et Health kursus ved Eva Bonefeld-Jørgensen. Debat om genetisk forskning ved Marit E. Jørgensen. Forskning i Grønland Michael L. Pedersen. Ilisimatusarfik og Forskning ved Lise Haunsgaard, ph.d. studerende i Grønlands Forskning ved Karsten Rex.

6.4 Occupational Health and Safety in Formal and Informal Mining

Fra d. 22.-25. August 2017 blev der i Odense afholdt denne konference med GCS, som medarrangører. Konferencen, samt forskellige workshops fokuserede på sundhed og sikkerheds spørgsmål, arbejdsforhold og vedvarende alternativer for, at mindske mining-relaterede sundhedsproblemer og miljøforurening.

6.5 Ph.d.-kursus

Fra d. 7.-17. februar 2017 blev der afholdt ph.d. kursus i Narrativ forskningsformidling på engelsk. På kurset blev der arbejdet med formidling, både mundtligt og skriftligt, af forskning på engelsk til en videnskabelig målgruppe.

6.6 UArctic Thematic Network on Health and Well-being in the Arctic

Hovedformålet for Thematic Network er at øge kvanti- og kvaliteten af videnskabelig forskning og uddannelse udført i Arktis. Dette gøres ved at organisere Master og ph.d. uddannelser, ved at udføre forskning og ved at formidle.

7 Adjungerede i 2017

Perspektivet i adjungering af forskere ved GCS, er den enkelte professors/forskers grønlandsforskning rodfæstes i grønlandsk forskningsmiljø, samt at fremtidig forskning kan planlægges og koordineres forsknings miljøer imellem. Den adjungeredes ph.d. studerende kan dobbelt indskrives også ved Ilisimatusarfik, samt professorer kan efter aftale deltage i vejledning og undervisning ved Ilisimatusarfik. I 2017 blev der adjungeret følgende 4 professorer, samt en professor adjungeret i 2015, som afholdte sin tiltrædelsesforelæsning i 2017:

7.1 Læge, professor Stig Andersen

Uddannelse: læge, speciallæge i medicinsk endokrinologi, ph.d., PGCME.

Ansættelser: ledende overlæge ved Geriatrik Speciale, Aalborg Universitetshospital; klinisk professor og klinisk studieleder for kandidatuddannelsen i medicin ved Aalborg Universitet.

Grønland: læge ved DIH og på kysten. Medlem af ph.d.-udvalg ved Ilisimatusarfik. En række projekter lokalt funderet, og vejleder for ph.d.-studerende i Grønland.

Stig Andersen mødte Grønland i 1995-96 som læge ved medicinsk afdeling på Dronning Ingrid's Hospital, hvor han siden har været 'årets uundgåelige' med vedholdende interesse for og engagement i Grønlands patienter. Den videnskabelige karriere i Danmark blev suppleret med virkestrang og initiativ i Grønland. En interesse for de mange intern medicinske sygdomme i det kliniske arbejde har spejlet sig i det videnskabelige arbejde i Grønland, der er kommet rundt om hele patienten: ernæring & kuldetilpasning, jod & stofskifte, vitamin D & kalk & knoglesygdomme, hepatitis & leverfunktion, inflammation & POP'er, lidt om blodtryk og hjerte- karsygdom, kropsbygning & BMI, nyrefunktion, samt funktions- og sygdomsstatus hos Gamle i Grønland. Resultater er publiceret internationalt og præsenteret ved NunaMed og lokale møder.

Arbejdet som læge i Grønland har været udgangspunktet, og videnskaben har søgt mulighederne for at engagere og støtte udviklingen hos unge grønlandske læger og lægestuderende: et væsentligt pejlemærke, der støtter opbygning af forskningskompetencer i Grønland, og dermed fundament

for et højt videnskabeligt niveau ved Grønlands Universitet, Ilisimatusarfik. Dette er støttet af undervisning på ph.d.-kurser i Grønland og vejledning af ph.d.-studerende i Grønland, udført i samarbejde med Aalborg Universitetet og Aalborg Universitetshospital.

Det føles som et privilegium at have haft det held at kunne bidrage til den udvikling i Grønland, der nu udmøntes i flotte rammer til konsolidering af sundhedsvidenskabelig forskning i Grønland.

7.2 Læge, professor, ph.d. Marit Eika Jørgensen

Lidt om mig selv: Jeg er 50 år, uddannet læge i 1995 og arbejdede mine første 3 år som læge på Dronning Ingrid's Hospital og daværende Lægeklinikken i Nuuk. Som den første læge i Grønland fik jeg i 1997 en klassificeret introduktionsstilling i intern medicin på DIH. Jeg er siden blevet speciallæge i intern medicin og endokrinologi og har siden 2011 været overlæge på Steno Diabetes Center nord for København. I 2014 blev jeg professor ved Syddansk Universitet hvor jeg er tilknyttet Center for Sundhedsforskning i Grønland i en deltidsstilling.

Sådan startede det: På opfordring fra Gert Mulvad blev jeg i 1996 involveret i et forskningsprojekt som skulle belyse sammenhængen mellem døgnblodtryk og kost hos grønlændere i Grønland og i Danmark. Vi fandt ikke nogen sammenhæng, men kunne vise at blodtrykket generelt var lavere hos grønlændere end hos danskere. Forskningsprojektet banede vejen for min deltagelse i befolkningsundersøgelsen i Grønland i 1999-2001 (B99) og undersøgelsen af grønlændere i Danmark som var baggrund for min PhD-afhandling om diabetes og kardiovaskulær risiko hos grønlændere.

Hvad har vi fundet ud af? Diabetes er en hyppig sygdom i Grønland. Ca. 10% af alle voksne over 18 år har type 2 diabetes, og tilstanden er hyppigst langt væk fra Nuuk. Den vigtigste årsag til at diabetes i dag er langt hyppigere end tidligere er, at grønlændere lever meget længere, mens fedme også er en vigtig risikofaktor. Arvelige forhold spiller dog også en stor rolle. Vi har kunnet vise, at 25-30% af al diabetes i Grønland har genetisk årsag, heraf er en variant i TBC1D4 genet den bedst karakteriserede. Varianten giver udtalt insulinresistens i musklerne, og 80 % af homozygote bærere over 60 år har diabetes. Denne diabetestype er helt specifik for grønlændere. Undersøgelsen af denne og andre genvarianter har vist at grønlændere gennem 23.000 års isolation har tilpasset sig en kost bestående af protein og fedt af marin oprindelse, og genvarianten har sandsynligvis beskyttet mod lavt blodsukker under faste eller fysisk aktivitet.

Fremtiden: Adjungeringen som professor ved Ilisimatusarfik giver mig en enestående mulighed for at fortsætte forskningen i diabetes og hjertekarsygdom i Grønland. Vi skal finde ud af om grønlændere med diabetes får mikro- og makrovaskulære komplikationer i samme omfang som vestlige befolkninger, og jeg håber på at vores forskning kan bidrage med at anvende nye metoder som gør det lettere at undersøge og behandle diabeteskomplikationer lokalt. Vi skal finde ud af præcist hvordan den traditionelle og den importerede kost påvirker risikoen for diabetes og hjertekarsygdom.

7.3 Læge, professor, ph.d. Preben Homøe

Preben Homøe, MD, Ph.d, Dr. Med. er øre-næse-halsspecialist og overlæge og forskningsansvarlig ved Øre-næse-hals og kæbekirurgisk afdeling ved Sjællands Universitetshospital i Køge. Preben er desuden professor i Øre-næse-halssygdomme ved Institut for Klinisk medicin, Københavns Universitet og udnævntes i oktober 2016 til adjungeret professor ved Institut for Sygepleje og Sundhedsvidenskab, Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet. Preben har siden begyndelsen af 1990'erne udført mange undersøgelser særligt mhp. at studere forekomst og årsager til den høje forekomst af kronisk mellemørebetændelse i den grønlandske befolkning herunder særlig hos børn. Sygdommen medfører varig hørenedsættelse. Indtil videre er dette arbejdet udmundet i 5 afhandlinger om emnet. Aktuelt arbejder Preben med en prospektiv randomiseret undersøgelse af effekten af øredræn som mulig forebyggelse af udvikling af mellemørebetændelse hos grønlandske børn. Preben interesserer sig også for hoved-halskræft sygdomme i Grønland. Gennem 5 år var Preben leder for den grønlandske øre-næse-halsspecialist konsulenttjeneste som styredes i et samarbejde mellem Grønlands Sundhedsvæsen og Rigshospitalet. Preben har ligeledes gennem en 9 årig periode været formand for Grønlandsmedicinsk Selskab, hvor Preben nu er bestyrelsesmedlem. Preben er bestyrelsesmedlem i International Society for Otitis Media (ISOM).

7.4 Professor, ph.d. Eva Cecilie Bonfeldt-Jørgensen

Baggrund: Professor i human miljøtoksikologi, Centerleder for Center for Arktisk Sundhed & Molekylær Epidemiologi, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet (AU). Adjungeret Professor ved Ilisimatusarfik, Nuuk marts 2017
Cand. Scient. i Molekylær Biologi og Ph.d. ved det Naturvidenskabelige Fakultet, AU. Ansat ved det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, AU i 25 år som adjunkt, lektor og nu professor ved Institut for Folkesundhed. Har en formel uddannelse som forskningsleder.
ECBJ har etableret og ledet forskergruppen "Cellulær & Molekylær Toksikologi" i mere end 20 år og de sidste 10 år som centerleder for Center for Arktisk Sundhed & Molekylær Epidemiologi.

Grønland: ECBJ har været involveret i miljømedicinsk forskning i Grønland i mere end 20 år. Lektor Jens Hansen introducerede ECBJ til miljømedicin i Grønland 1997 og fra første møde med landet og befolkningen blev ECBJ meget begejstret og Grønland har siden været en betydelig del af hendes bevidsthed og videnskabelige virke. ECBJ har etableret et tilvalgs kursus i Arktisk Medicin for medicinstuderende ved AU og er ofte hovedvejleder for Grønlandske studerende i deres bachelor-, forsknings- og kandidat opgaver.

Cirkumpolart arktisk samarbejde: ECBJ har siden 1997, udpeget af Miljøstyrelsen, været en del af "Human Health Assessment Working Group" under AMAP (Arctic Monitoring Assessment Pro-

gramme). I 2017 udpeget som rådgiver og AMAP Key National Expert for DANCEA Miljøstyrelsen. ECBJ har bidraget til videnskabelige kapitler i AMAP Human Health rapport 2002, 2009, 2015.

ECBJ har mere end 200 videnskabelige internationale publikationer hvoraf en del er produktet af miljømedicinsk forskning i Grønland.

Fremtiden: ECBJ ser adjungeringen som professor ved Ilisimatusarfik som en enestående mulighed for at fortsætte den etablerede, samt bidrage til ny sundhedsforskning i Grønland. Opfølgning af ACCEPT mor-barn kohorten mhp. moderens kost og livsstil under graviditeten og sundhed og udvikling af barnet forventes at kunne bidrage væsentligt til viden om sundhedsfaktorer i den Grønlandske befolkning. ECBJ ser endvidere frem til at bidrage med undervisning og vejledning af studerende og forskere ved Ilisimatusarfik. ECBJ ønsker og håber at adjungeringen ved Ilisimatusarfik medfører en yderligere styrkelse af det gode samarbejde mellem de Grønlands forskere og sundhedsvæsen og Center for Arktisk Sundhed & Molekylær Epidemiologi samt Institut for Folkesundhed Aarhus Universitet.

7.5 Læge, professor, ph.d. Anders Koch

Om mig selv: Jeg er 53 år, læge fra Københavns Universitet fra 1991. Mit første job var som inspektionsskibslæge i farvandet ud for Nordøstgrønland. Havde turnus i Hillerød, lidt gastrokirurgi på Hvidovre og kom i 1994 til Serum Institutet som PhD-stipendiat på Afdeling for Epidemiologisk Forskning, som jeg siden da har været knyttet til. Jeg forsvarede PhD i 2000 og havde efterfølgende ansættelser på Øre-næse-halsafdelingen på Rigshospitalet, tog det teoretiske kursus i Samfundsmedicin (Master of Public Health, MPH) og havde i 2008 i et uklassificeret vikariat på Infektionsmedicinsk Klinik på Rigshospitalet som led i speciallægeuddannelsen i Samfundsmedicin. Infektionsmedicin var lige mig, og jeg fortsatte derfor på Infektionsmedicinsk Klinik, fik kursusstilling, hvor jeg bl.a. arbejdede tre måneder på Medicinsk Afdeling på DIH, og blev i 2015 speciallæge i infektionssygdomme. Jeg har siden da været ansat dels på Infektionsmedicinsk Klinik RH som afdelingslæge, dels på Afdeling for Infektions-

epidemiologi og Afdeling for Epidemiologisk Forskning, Statens Serum Institut, som seniorforsker/forskningsleder. På Afdeling for Epidemiologisk Forskning, SSI, leder jeg afdelingens Sektion for Grønlandsforskning. I maj 2017 blev jeg adjungeret professor ved Ilisimatusarfik.

Mit arbejde i Grønland: Mit engagement i Grønland startede helt tilbage i studietiden, hvor jeg besvarede Københavns Universitets guldmedaljeopgave om indvandringen til Grønland ud fra en biologisk antropologisk synsvinkel. Da jeg startede på Afdeling for Epidemiologisk Forskning på SSI blev jeg ansat til et projekt, som intet havde med Grønland at gøre, men endte lidt tilfældigt med et projekt om HIV i Grønland. Dette blev dog ikke til noget, så i stedet påbegyndte jeg et studie om luftvejsinfektioner hos små børn, et toårigt kohortestudie i Sisimiut, som blev emnet for min PhD. Resten er som sådan historie: Forskningen i Grønland viste sig nemlig at være så spændende, at jeg fortsatte med det, primært indenfor infektionssygdomme, men også indenfor en række andre områder.

Udover videnskab har forskningen i Grønland bragt meget andet med sig, særligt i form af netværksdannelse. Jeg er formand for Grønlandsmedicinsk Selskab, præsident for den Internationale Union for Circumpolar Sundhed (IUCH) og deltager i internationale forskningsnetværk indenfor infektionssygdomme i cirkumpolare områder.

Og fremtiden... Udover en række videnskabelige projekter, der enten er i gang eller i støbeskeen, håber jeg på at kunne udnytte professoratet ved Ilisimatusarfik og min tilknytning til infektionsmedicinske institutioner og forskningsgrupper i Danmark og internationalt til at styrke den infektionsmedicinske forskning i Grønland generelt; til at styrke universitetets profil på området, og til at medvirke til kapacitetsopbygning i Grønland i form af uddannelse, vejledning og engagering af yngre forskere. Målet er at medvirke til at nedbringe den alt for høje forekomst af visse infektionssygdomme i landet.

Jeg er utroligt glad for og stolt over at være blevet adjungeret professor ved Ilisimatusarfik. Jeg er sikker på, at Universitetets fokus på dette område vil være af væsentlig betydning for indsatsen mod infektionssygdomme i Grønland og andre cirkumpolare områder i fremtiden.

8 Planer og perspektiver

8.1 17th International Congress of Circumpolar health

Fra d. 12.-15. August 2018 vil der i København foregå den 17. Internationale kongres for cirkumpolar sundhed. Dennes afholdes af International Union for Circumpolar Health, i samarbejde med Danish Greenlandic Society for Circumpolar Health. Det overordnede fokus for i år er "Moving Circumpolar Health Forward".

8.2 Ph.d.-kursus

Fra d. 26.-30. juni 2018 vil der blive afholdt et Ph.d.-kursus i Research Cohort, Reproduction and Environmental Health, Community Involvement, Population Trends across the Arctic, Multidisciplinary Research. Kurset vil foregå på Grønlands center for sundhedsforskning, Grønlands Universitet i Nuuk. Kurset tæller for 3,0 ECTS point.

8.3 NUNAMED 2019 og ph.d.-kursus

Fra d. 5.-7. Oktober 2019 vil GCS endnu engang deltage i planlægningen og udførelse af den grønlandskmedicinske konference NUNAMED 2019. I forbindelse med dette vil der fra d. 2.-4. Oktober 2019 blive afholdt Ph.d. Summerschool med forskningskurser på Ph.d.- og Masterniveau.

8.4 Circumpolar Inuit Health Steering Committee

I 2018 vil ICC's arbejdsplan bl.a. fokusere på at udarbejde og formidle nogle sundhedsbudskaber, som relaterer til de fælles inuitiske værdier og prioriteringer over hele det cirkumpolare nord. I dette forløb vil Gert Mulvad repræsentere Grønland.

9 Bilag

9.1 Årets publikationer

9.1.1 Peer reviewed publikationer

Reproductive factors, lifestyle and dietary habits among pregnant women in Greenland.

Terkelsen AS, Long M, Hounsgaard L, Bonefeld-Jorgensen EC. Reproductive factors, lifestyle and dietary habits among pregnant women in Greenland: The ACCEPT sub-study 2013-2015. *Scand J Public Health*. Jun 1 2017:1403494817714188.

“Patient involvement in healthcare professional practice in hospital – A question about knowledge”.

Aagaard, Tine. *International Journal of Circumpolar Health*, 76: 1, 1403258, <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/22423982.2017.1403258> 2017.

Contamination of the Arctic reflected in microbial metagenomes from the Greenland ice sheet Environ.

Hauptmann, AL; Sicheritz-Pontén, T; Cameron, KA; Bælum, J; Plichta, DR; Dalgaard, M; Stibal, M (2017) *Res. Lett.* 12 074019 <https://doi.org/10.1088/1748-9326/aa7445>

Telemedicine in Greenland: Citizens' Perspectives.

Nielsen, L. O., Krebs, H. J., Albert, N. M., Anderson, N., Catz, S., Hale, T. M., Hansen, J., Hounsgaard, L., Kim, T. Y., Lindeman, D., Spindler, H., Marcin, J. P., Nesbitt, T., Young, H. M. & Dinesen, B. 2017 I : *Telemedicine and e-Health*.

Symptoms and health-related quality of life in patients with advanced cancer: A population-based study in Greenland.

Augustussen, M., Sjøgren, P., Timm, H., Hounsgaard, L. & Pedersen, M. L. 2017 I : *European Journal of Oncology Nursing*. 28, s. 92-97

Relatives' level of satisfaction with advanced cancer care in Greenland: a mixed methods study.

Augustussen, M., Hounsgaard, L., Pedersen, M. L., Sjøgren, P. & Timm, H. 2017 I : *International Journal of Circumpolar Health*. 76, 1, 9 s., 1335148

Experiences and expectations in the first trimester of pregnancy : a qualitative study.

Lou, Stina; Frumer, Michal; Schlütter, Mette; Petersen, Olav B; Vogel, Ida; Nielsen, Camilla P. I: *Health Expectations*, Bind 20, Nr. 6, 12.2017, s. 1320-1329.

Loss-of-function variants in ADCY3 increase risk of obesity and type 2 diabetes.

Grarup N, Moltke I, Andersen MK, Dalby M, Vitting-Seerup K, Kern T, Mahendran Y, Jørsboe E, Larsen CVL, Dahl-Petersen IK, Gilly A, Suveges D, Dedoussis G, Zeggini E, Pedersen O, Anderson R, Bjerregaard P, Jørgensen ME, Albrechtsen A, Hansen T. *Nat Genet*. 2018 Jan 8. doi: 10.1038/s41588-017-0022-7. [Epub ahead of print]

Associations between vitamin D status and atherosclerosis among Inuit in Greenland.

Gjødesen CU, Jørgensen ME, Bjerregaard P, Dahl-Petersen IK, Larsen CVL, Noël M, Melbye M, Cohen AS, Lundqvist M, Hougaard DM, Helge JW, Nielsen NO. *Atherosclerosis*. 2018 Jan;268:145-151. doi: 10.1016/j.atherosclerosis.2017.11.028. Epub 2017 Dec 1.

The obesity-associated risk of cardiovascular disease and all-cause mortality is not lower in Inuit compared to Europeans: A cohort study of Greenlandic Inuit, Nunavik Inuit and Danes.

Rønn PF, Lucas M, Laouan Sidi EA, Tvermosegaard M, Andersen GS, Lauritzen T, Toft U, Carstensen B, Christensen DL, Jørgensen ME. *Atherosclerosis*. 2017 Aug 18;265:207-214. doi: 10.1016/j.atherosclerosis.2017.08.011

Selection in Europeans on fatty acid desaturases associated with dietary changes. Buckley MT, Racimo F, Allentoft ME, Jensen MK, Jonsson A, Huang H, Hormozdiari F, Sikora M, Marnetto D, Eskin E, Jørgensen ME, Grarup N, Pedersen O, Hansen T, Kraft P, Willerslev E, Nielsen R. *Mol Biol Evol*. 2017 Mar 16. doi: 10.1093/molbev/msx103. [Epub ahead of print]

Physical Activity and Abdominal Fat Distribution in Greenland. Dahl-Petersen IK, Brage S, Bjerregaard P, Tolstrup J, Jørgensen ME. *Med Sci Sports Exerc*. 2017 Jun 2. doi: 10.1249/MSS.0000000000001337. [Epub ahead of print]

Ethnic differences in anthropometric measures and abdominal fat distribution: a cross-sectional pooled study in Inuit, Africans and Europeans. Rønn PF, Andersen GS, Lauritzen T, Christensen DL, Aadahl M, Carstensen B, Jørgensen ME. *J Epidemiol Community Health*. 2017 Jan 13. pii: jech-2016-207813. doi: 10.1136/jech-2016-207813.

The effects of ventilation tubes versus no ventilation tubes for recurrent acute otitis media or chronic otitis media with effusion in 9 to 36 month old Greenlandic children – The SIUTIT trial: study protocol for a randomized controlled trial. Demant MN, Jensen RG, Jakobsen JC, Gluud C, Homøe P. *Trials*. 2017 Jan 19;18(1):30. doi: 10.1186/s13063-016-1770-x. PMID: 28103950

Recurrent otorrhea in chronic suppurative otitis media - Is biofilm the missing link?

Jensen RG, Johansen HK, Bjarnsholt T, Eickhardt-Sørensen SR, Homøe P. *Eur Arch Otorhinolaryngol*. 2017 Jul;274(7):2741-2747. doi: 10.1007/s00405-017-4586-8. Epub 2017 May 2.

High awareness of diabetes in the health care system in Greenland measured as a proportion of population tested with glycated haemoglobin within 2 years.

Pedersen ML. *Diabetol Metab Syndr*. 2017 May 3;9:30. doi: 10.1186/s13098-017-0230-4. eCollection 2017.

Dental caries and weight among children in Nuuk, Greenland, at school entry.

Madsen SS, Wetterstrand VJR, Pedersen ML. 28:92-97. doi: 10.1016/j.ejon.2017.03.004. Epub 2017 Apr 7. *Int J Circumpolar Health*. 2017;76(1):1311535. doi: 10.1080/22423982.2017.1311535.

Gonorrhoea in Greenland, incidence and previous preventive measures: a review to improve future strategies. Berntsen S, Karlsen APH, Pedersen ML, Mulvad G. *Int J Circumpolar Health*. 2017;76(1):1350092. doi: 10.1080/22423982.2017.1350092. Review.

CPT1A Missense Mutation Associated With Fatty Acid Metabolism and Reduced Height in Greenlanders. Skotte L1, Koch A2, Yakimov V2, Zhou S2, Søbørg B2, Andersson M2, Michelsen SW2, Navne JE2, Mistry JM2, Dion PA2, Pedersen ML2, Børresen ML2, Rouleau GA2, Geller F2, Melbye M2, Feenstra B1. *Circ Cardiovasc Genet*. 2017 Jun;10(3). pii: e001618. doi: 10.1161/CIRCGENETICS.116.001618.

9.1.2 Andre publikationer

Exploring challenges and possibilities in providing welfare among the elderly in southern Greenland - an exploratory study. Nielsen, Lasse Overballe; Schlütter, Mette; Hounsgaard, Lise; Nørtoft, Kamilla Pernille Johansen; Jensen, Tenna. 2017. Poster session præsenteret ved Conference of the European Transcultural Nursing Association, Odense, Danmark. Poster

Aldringsidentitet i spændingsfeltet mellem fangersamfund og velfærdsstat. Nørtoft, KPJ & Jensen, T i Psyke og Logos: Psykologiske perspektiver i Grønland. 1 udg, bind. 38, Psyke & Logos, s. 32-51. 2017

Microvascular complications in Nuuk, Greenland, among Greenlanders and non-Greenlanders diagnosed with type 2 diabetes. Pedersen ML. Diabetes Res Clin Pract. 2017 Dec 1;136:1-6. doi: 10.1016/j.diabres.2017.11.030. [Epub ahead of print]

9.2 Publikationer 2016

9.2.1 Peer reviewed publikationer

Gestational diabetes mellitus in Greenland: a national study of prevalence and testing efficacy.

Pedersen ML, Olesen J, Jørgensen ME, Damm P. Int J Circumpolar Health. 2016 Jan;75(1):32167. doi: 10.3402/ijch.v75.32167.

Spirometry in Greenland: a cross-sectional study on patients treated with medication targeting obstructive pulmonary disease.

Nielsen LO, Olsen S, Jarbøl DE, Pedersen ML. Int J Circumpolar Health. 2016 Jan;75(1):33258. doi: 10.3402/ijch.v75.33258.

Prevalence of diagnosed diabetes and quality of care among Greenlanders and non-Greenlanders in Greenland.

Viskum ES, Pedersen ML. Diabetes Res Clin Pract. 2016 Nov;121:91-98. doi: 10.1016/j.diabres.2016.09.006.

Rapid spread of Neisseria gonorrhoeae ciprofloxacin resistance due to a newly introduced resistant strain in Nuuk, Greenland, 2012-2015: a community-based prospective cohort study.

Pedersen ML, Poulsen P, Berthelsen L, Nørgaard C, Hoffmann S, Jensen JS. BMJ Open. 2016 Aug 30;6(8):e011998. doi: 10.1136/bmjopen-2016-011998.

Transfer from point-of-care Ultrasonography training to diagnostic performance on patients-a randomized controlled trial.

Todsén T, Jensen ML, Tolsgaard MG, Olsen BH, Henriksen BM, Hillingsø JG, Konge L, Ringsted C. Am J Surg. 2016 Jan;211(1):40-5.

Telemedicine in Greenland: Citizens' Perspectives.

Nielsen, L. O., Krebs, H. J., Albert, N. M., Anderson, N., Catz, S., Hale, T. M., Hansen, J., Hounsgaard, L., Kim, T. Y., Lindeman, D., Spindler, H., Marcin, J. P., Nesbitt, T., Young, H. M. & Dinesen, B. 4 nov. 2016 I : Telemedicine and e-Health.

Sustaining hope and life courage in patients undergoing ovarian cancer surgery - the impact of care. Seibaek, L., Delmar, C. & Hounsgaard, L. 23 aug. 2016 | : European Journal of Cancer Care.

Humour: Power conveying social structures inside forensic mental health.

Gildberg, F. A., Paaske, K. J., Rasmussen, V. L., Nissen, R. D., Bradley, S. K. & Hounsgaard, L. aug. 2016 | : Journal of Forensic Nursing. 12, 3, s. 120-128

NCD Risk Factor Collaboration (NCD-RisC). Worldwide trends in diabetes since 1980: a pooled analysis of 751 population-based studies with 4.4 million participants.

Lancet. 2016;387(10027):1513-30. (Partly by Peter Bjerregaard)

NCD Risk Factor Collaboration (NCD-RisC). Trends in adult body-mass index in 200 countries from 1975 to 2014: a pooled analysis of 1698 population-based measurement studies with 19.2 million participants. Lancet. 2016;387(10026):1377-96. (Partly by Peter Bjerregaard)

NCD Risk Factor Collaboration (NCD-RisC). A century of trends in adult human height.

Elife. 2016 Jul 26;5. pii: e13410. (Partly by Peter Bjerregaard)

Global Burden of Diseases, Injuries, and Risk Factors Metabolic Risk Factors of Chronic Diseases Expert Group; Nutrition and Chronic Diseases Expert Group (NutriCoDE). The Impact of Dietary and Metabolic Risk Factors on Cardiovascular Diseases and Type 2 Diabetes Mortality in Brazil.

Otto MC, Afshin A, Micha R, Khatibzadeh S, Fahimi S, Singh G, Danaei G, Sichieri R, Monteiro CA, Louzada ML, Ezzati M, Mozaffarian D & Bjerregaard P. PLoS One. 2016 Mar 18;11(3):e0151503.

Global, Regional, and National Consumption of Sugar Diseases Expert Group (NutriCoDE). Impact of Nonoptimal Intakes of Saturated, Polyunsaturated, and Trans Fat on Global Burdens of Coronary Heart Disease.

Wang Q, Afshin A, Yakoob MY, Singh GM, Rehm CD, Khatibzadeh S, Micha R, Shi P, Mozaffarian D & Bjerregaard P. J Am Heart Assoc. 2016 Jan 20;5(1). pii: e002891.

Indigenous and tribal peoples' health (The Lancet–Lowitja Institute Global Collaboration): a population study.

Anderson I, Robson B, Connolly M, Al-Yaman F, Bjertness E, King A, Tynan M, Madden R, Bang A, Coimbra CE Jr, Pesantes MA, Amigo H, Andronov S, Armien B, Obando DA, Axelsson P, Bhatti ZS, Bhutta ZA, Bjerregaard P, et al. Lancet. 2016;388(10040):131-57.

Chronic suppurative otitis media, middle ear pathology and corresponding hearing loss in a cohort of Greenlandic children.

Avnstorp MB, Homøe P, Bjerregaard P, Jensen RG. Int J Pediatr Otorhinolaryngol. 2016 Apr;83:148-53.

Associations between Vitamin D Status and Type 2 Diabetes Measures among Inuit in Greenland may be affected by other factors.

Nielsen NO, Bjerregaard P, Rønn PF, Friis H, Andersen S, Melbye M, Lundqvist M, Cohen AS, Hougaard DM, Jørgensen ME. PloS one; 2016: 11, 4, s. e0152763

Identification of Novel Genetic Determinants of Erythrocyte Membrane Fatty Acid Composition among Greenlanders.

Andersen MK, Jørsboe E, Sandholt CH, Grarup N, Jørgensen ME, Færgeman NJ, Bjerregaard P, Pedersen O, Moltke I, Hansen T, Albrechtsen A. PLoS Genet. 2016 Jun 24;12(6):e1006119.

Association between individual-level and community-level socio-economic status and blood pressure among Inuit in Greenland.

Riva M, Larsen CVL, Bjerregaard P. Int J Circumpolar Health 2016.

Children in Greenland: disease patterns and contacts to the health care system.

Kløvgaard M, Nina Odgaard Nielsen NO, Sørensen TL, Bjerregaard P, Olsen B, Christesen HT. Int J Circumpolar Health 2016, 75: 32903.

9.2.2 Andre publikationer**AMAP/EU-PolarNet Stakeholder Workshop on Research Needs for Arctic Health and Well-being.**

Greenland Center for Health Research (Gert Mulvad) has written section 5.1 Community health perspectives.

Kvinde med globulusfornemmelse.

Todsén T, Lober A, Lynggaard F. Ugeskrift for læger. 2016 Feb 22;178(8).

Hvordan påvirkes livskvaliteten for partneren til den kroniske syge?

Houngaard, L. maj 2016 I : i praksis. 02 maj 2016, s. 48-52 4 s.

TB og udsathed i Nuuk .

Arnfiord, Steven, Jensen, Anne Birgitte, Neergaard, Rikke & Houngaard, Lise, Nakorsanut, Vol. 41, 2016

Børn og unge i dobbeltsorg kræver særlig støtte.

Marcussen, J., Houngaard, L., Thuen, F. & Poul, B. mar. 2016 I : Sygeplejersken. 3, s. 38-47 10 s.

Notat om sundhedstilstanden i Qeqertarsuatsiaat.

Med bidrag fra Nina Odgaard Nielsen, Christina Viskum Lytken Larsen, Marit Eika Jørgensen, Inger Katrine Dahl-Petersen, Ingelise Olesen og Peter Bjerregaard. København: Statens Institut for Folkesundhed, 2016. 8 pp.

Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2014. Eksponering for miljøkontaminanter i Grønland. Kviksølv og persistente organiske forureningsstoffer (POP).

Nielsen NO, Bjerregaard P. København, Statens Institut for Folkesundhed, 2016.

Health survey in Greenland 2014: Population sample and survey methods.

Dahl-Petersen IK. Olesen I., Jørgensen, ME, Larsen, CVL, Bjerregaard P. Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2016. 18 s.

Le Groenland. Climat, écologie, société.

Santé publique. I: Masson-Delmotte V, Gauthier É, Grémillet D, Huctin J-M, Swingedouw D (eds.). Paris, CNRS Editions, 2016. (Partly by Peter Bjerregaard)

Patientperspektiver og demokratisk deltagelse i sundhedspraksis.

Aagaard, T. Tikusaaq nr. 1, 2016.

Patienter og pårørende føler sig ikke hørt.

Aagaard, T. Fag og forskning nr. 4, Dansk Sygeplejeråd, 2016.

Patientinddragelse og kulturforståelse.

Aagaard, T. Tikusaaq, nr. 3. Peqqissaasut Kattuffiat.

Nappaateqarluni ulluinnarni inuuneq – Kalaallit Nunaanni peqqissutsikkut sullisseriaaseq pillugu napparsimasut kulturi aallaavigalugu isumaat.

Aagaard, T. Issittumi Ilisimatusarnermik Atuagassiaq – INUSSUK 1, 2016. Naalakkersuisut.

Gert Mulvad har lavet eller bidraget til nedenstående:

www.amap.no/documents/doc/AMAP-Assessment-2015-Human-Health-in-the-Arctic/1346

www.youtube.com/watch?v=FGqPo5t8LcA

www.vimeo.com/176025372

www.twitter.com/arcticassembly/status/785105414610423808?lang=da

www.videnskab.dk/krop-sundhed/gronlaenderes-helbred-ligner-andre-oprindelige-folks-men-det-gar-fremad

www.cphpost.dk/news/greenlanders-getting-a-little-healthier.html

www.cihr-irsc.gc.ca/e/49749.html

9.3 Publikationer i 2015

9.3.1 Peer reviewed publikationer

Tuberculosis outbreak in East Greenland: groups at risk in an isolated arctic setting.

Bjorn-Mortensen K, Andersen AB, Koch A, Ladefoged K, Lillebaek T, Michelsen SW, Rendal T, Andersson M, Simonsen J, Soborg B. European Respiratory Journal 2015 46: 865-869; DOI: 10.1183/09031936.00012915

Global Burden of Diseases Nutrition and Chronic Diseases Expert Group (NutriCoDE).**Global, regional and national consumption of major food groups in 1990 and 2010: a systematic analysis including 266 country-specific nutrition surveys worldwide.**

Micha R, Khatibzadeh S, Shi P, Andrews KG, Engell RE, Mozaffarian D & Bjerregaard P. BMJ Open. 2015 Sep 24;5(9):e008705.

Global Burden of Diseases Nutrition and Chronic Diseases Expert Group (NutriCoDE).**Global, Regional, and National Consumption of Sugar-Sweetened Beverages, Fruit Juices, and Milk: A Systematic Assessment of Beverage Intake in 187 Countries.**

Singh GM, Micha R, Khatibzadeh S, Shi P, Lim S, Andrews KG, Engell RE, Ezzati M, Mozaffarian D & Bjerregaard P. PLoS One. 2015 Aug 5;10(8):e0124845.

Global Burden of Diseases Nutrition and Chronic Diseases Expert Group (NutriCoDE). Estimated Global, Regional, and National Disease Burdens Related to Sugar-Sweetened Beverage Consumption in 2010. Singh GM, Micha R, Khatibzadeh S, Lim S, Ezzati M, Mozaffarian D & Bjerregaard P. *Circulation*. 2015 Aug 25;132(8):639-66.

Developing an emergency ultrasound app - a collaborative project between clinicians from different universities.

Foss KT, Subhi Y, Aagaard R, Bessmann EL, Bøtker MT, Graumann O, Laursen CB, Weile J, Todsén T. *Scand J Trauma Resusc Emerg Med*. 2015 Jun 20;23:47.

Preparing for emergency: a valid, reliable assessment tool for emergency cricothyroidotomy skills.

Melchioris J, Todsén T, Nilsson P, Wennervaldt K, Charabi B, Bøttger M, Konge L, von Buchwald C. *Otolaryngol Head Neck Surg*. 2015 Feb;152(2):260-5.

Problems of Professional Disempowerment: An Initial Study of Social Work Conditions in Greenland. Arnfjord, S. & Hounsgaard, L. 2015 I : *Intersectionalities : A Global Journal of Social Work Analysis, Research, Polity and Practice*. 4, 1.

Empirically Testing Thematic Analysis (ETTA): Methodological Implications in Textual Analysis Coding System.

Gildberg, F. A., Bradley, S. K., Tingleff, E. B. & Hounsgaard, L. 2015 I : *Nordisk Sygeplejeforskning*. 15, 2, s. 193-207.

Parental divorce and parental death: an integrative systematic review of Childrens double bereavement. Marcussen, J., Thuen, F., Poul, B. & Hounsgaard, L. 2015 I : *Clinical Nursing Studies*. 3, 4, s. 103-111.

Incidence of syphilis in Greenland 2010-2014: The beginning of a new epidemic?

Albertsen N, Mulvad G, Pedersen ML. *Int J Circumpolar Health*. 2015 Jul 17;74:28378. doi: 10.3402/ijch.v74.28378. eCollection 2015.

Incidence of Patients Diagnosed With Acute Cystitis in Nuuk, Greenland Management in the Primary Health Care Setting.

Pedersen MM, Pedersen ML. *Primary Health Care* 5: 179. doi: 10.4172/2167-1079.1000179.

The diagnosis and treatment of Helicobacter pylori infection in Arctic regions with a high prevalence of infection: Expert Commentary.

McMAHON BJ, Bruce MG, Koch A, Goodman KJ, Tsukanov V, Mulvad G, Borresen ML, Sacco F, Barrett D, Westby S, Parkinson AJ. *Epidemiol Infect*. 2015 Jun 22:1-9.

Rapid change in the ciprofloxacin resistance pattern among Neisseria gonorrhoeae strains in Nuuk, Greenland: time to reconsider preventive and treatment strategies.

Rolskov AS, Bjorn-Mortensen K, Mulvad G, Poulsen P, Jensen JS, Pedersen ML. *Int J Circumpolar Health*. 2015 May 5;74:26916.

9.3.2 Andre publikationer

AMAP Assessment 2015: Human Health in the Arctic (Greenland Center for Health Research has participated in the work of chapter 2: "Overview of ongoing cohort and dietary studies in the Arctic" and chapter 6: "Risk communication"). (Partly by Peter Bjerregaard, Gert Mulvad and Henning Sloth Pedersen)

Etik, kultur & viden (Tikiusaaq nr. 2, side 10, 2015).

Aagaard, Tine

Nogle resultater af projektet hverdagsliv med sygdom (Tikiusaaq nr. 1, 2015).

Aagaard, Tine

Health Care Kalaallisut.

Aagaard, T. Abstract og præsentation. ICCH-konferencen 2015 i Oulu, Finland 12. juni 2015.

Family care where a family member is chronically ill with Parkinson's disease – a qualitative study.

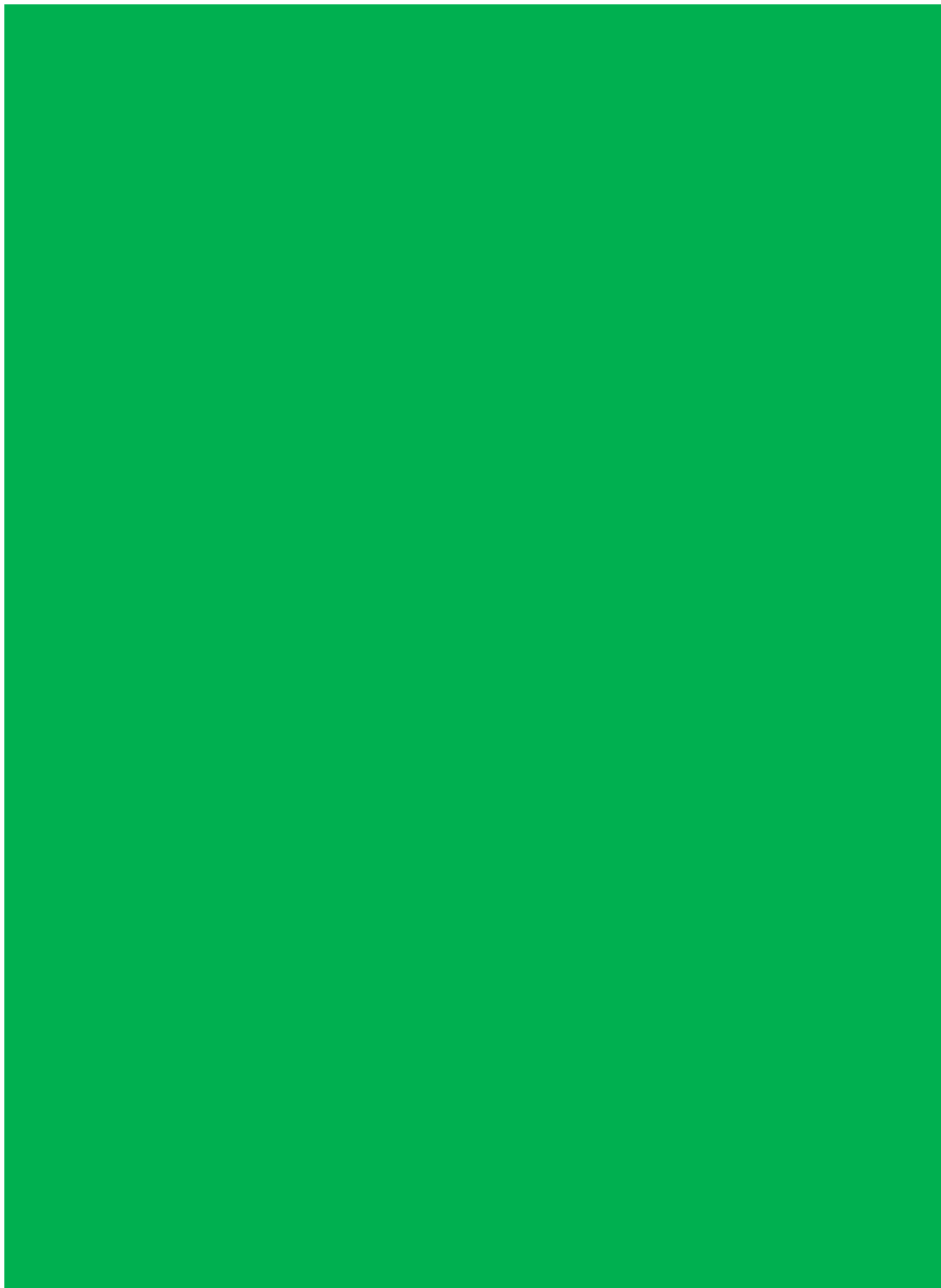
16th International Congress on Circumpolar Health, Oulu, Finland on 8-12 June 2015, Poster. Lise Hounsgaard

Videnskredsløb skal styrke sundhedsprofessionelles kompetencer.

Kristensen, H. K., Hounsgaard, L., Poul, B., Stryhn, H. M. & Pedersen, S. W. 2015 I : Sygeplejersken. 115, 10, s. 74-79 5 s.

Hverdagsliv med sygdom – Patienters kulturelle perspektiver på sundhedspraksis i Grønland.

Aagaard, T. INUSSUK – Arktisk forskningsjournal, nr. 1 2015. Bogudgivelse- revideret ph.d.-afhandling.

Greenland Center for Health Research

Institute of Nursing & Health Science

Ilisimatusarfik

Manutooq 1, 3905 Nuussuaq

P.O. Box: 1061

E-mail: HealthResearch@uni.gl

Web: www.uni.gl/gchr